

DOCUMENTACIÓ INÈDITA OFICIAL RAN DE LA CREMA
DE CONVENTS DE BARCELONA
ELS DIES 25 I 26 DE JULIOL DE 1835

ERNEST ZARAGOZA I PASCUAL

Presentem aquí la documentació inèdita oficial sobre la crema de convents de Barcelona i l'exclaustració dels religiosos i religioses l'estiu de 1835, que es troba a l'Archivo Histórico Nacional, de Madrid, Secció de Consejos, lligall 12052, expedient 102. Es tracta dels documents enviats pel Ministeri de l'Interior al Ministeri de Gràcia i Justícia que traslladen les informacions del governador civil de Barcelona sobre el successos dels dies 25 i 26 de juliol i successius fins al 7 de setembre del mateix any.¹

És interessant l'estadística dels religiosos i religioses residents a la ciutat de Barcelona i la seva fortuna. Ens permet de saber que hi havia convents masculins de vint ordes religiosos diferents, amb un

1. Sobre aquests successos, l'exclaustració, la dispersió dels religiosos i la confiscació del seu patrimoni artístic i literari, com també la desamortització consegüent dels béns immobles i rústics a tot Espanya, vegeu M. GONZÁLEZ REVUELTA, *La exclaustración (1833-1840)*, Madrid, 1976 i també: E. ZARAGOZA PASCUAL, «Estado de los monasterios benedictinos catalanes y aragoneses en 1835», a *Studia monastica*, vol. 34 (1992) 79-138, i *Documentación inédita sobre la restauración de Montserrat (1844-1876)*, *ibid.*, vol. 30 (1988) 339-416; i la seva *Historia de la Congregación Benedictina Claustral Tarraconense i Cesaraugustana (1215-1835)*, Col. Scripta et Documenta, vol. 67, Montserrat, 2004, 309-314.

total de 786 frares, entre els quals hi havia hagut tretze víctimes mortals, 277 havien estat reunits per les autoritats al castell de Montjuïc, 254 a la Ciutadella i dos a les Drassanes, mentre que 240 s'havien escapolit i amagat. Havien estat totalment cremats els convents dels dominics, agustins calçats, carmelites calçats i carmelites descalços i trinitaris descalços, i s'havia intentat cremar els dels franciscans, caputxins, mínims i servites.

Hi havia també a la ciutat divuit convents femenins amb un total de 378 monges, de les quals 234 continuaven als seus monestirs, mentre que 144 els havien abandonat i algunes, com les Magdalenes, pernoctaven fora del monestir.²

Fora de la ciutat de Barcelona sabem que s'intentà cremar el monestir de Sant Cugat del Vallès i es cremà el dels caputxins de Sabadell, segons certificació del 30 de juliol de la Reial Sala del Crim del partit de Terrassa.³ El 30 de juliol de 1835, el mateix governador civil de Barcelona comunicava, a més de la crema del convent dels caputxins de Sabadell i el desallotjament del convent dels agustins de Castellar, el rumors d'altres destruccions a la província.⁴ I l'1 d'agost hi afegeix que s'han evacuat pacíficament els quatre convents de la ciutat de Vic, el dels trinitaris de Piera, el de Sant Benet de Bages, tres de Manresa, el de Calaf, dos del barri barceloní de Gràcia i dos més de Vilanova i la Geltrú, a més del de Montalegre, i que el comandant general de Barcelona havia manat tancar tots els convents de monges de la ciutat el 31 de juliol.⁵ I el 5 d'agost comunica l'arribada al port de Barcelona dels benedictins guixolencs expulsats del seu monestir a les tres de la matinada del 28 de juliol, després que fos mort a cops de baioneta el majordom quan intentava fugir amb els diners de la comunitat saltant la paret de l'hort del monestir.⁶ Aquests monjos foren emmenats a Mallorca, on després d'una breu estada al castell de Bellver s'embarcaren cap a Portvendres. D'aquí passaren al seminari de Le Puy, des d'on, vista la impossibilitat de continuar la seva vida comunitària, es dispersaren per França i alguns tornaren a Catalunya més tard.⁷

2. Cf. Doc. núm. 1.

3. Cf. Doc. núm. 2.

4. Cf. Doc. núm. 4.

5. Cf. Doc. núm. 5.

6. Cf. Doc. núm. 3.

7. Sobre l'expulsió de la comunitat de monjos benedictins de Sant Feliu de

El 29 d'agost de 1835, el mateix governador civil comunica que ha fet donar una pensió de cinc rals diaris per tal que els religiosos exclaustats poguessin subsistir i que convindria prendre possessió dels convents de monges, que havien estat desocupats el 31 de juliol «a fin de que no sean dilapidados los efectos de las monjas así como lo han sido la mayor parte de todos los de los frailes».⁸

Aquí s'acaba la documentació que hem trobat. Esperem que ni que sigui com un gra de sorra ajudi a clarificar una mica més el procés d'exclaustració de 1835 al Principat, ja extensament historiat pel canonge Gaietà Barraquer i Roviralta, d'ascendència guixolenc, el qual és sens dubte l'historiador de referència al nostre país per tot el que fa als religiosos catalans del segle XIX i les seves exclaustracions fins a la definitiva de 1835.⁹

Guíxols, vegeu: *Memorias para servir a la historia del monasterio de Sant Feliu de Guíxols, desde los acontecimientos de la noche del 28 al 29 de julio de 1835*, Ms. 1130 de la biblioteca del monestir de Montserrat, publicat per mi mateix per capítols a *Ancora* (5-III a 17-XII de 1987) amb el títol: «Crònica de l'expulsió dels monjos de Sant Feliu de Guíxols (1835)» i amb el mateix títol i notes a *Analecta Sacra Tarraconensia*, vol. 77 (2004) 157-232, com també: *Correspondencia epistolar de Fr. Isidoro Gil Dalmau, prior de Sant Feliu de Guíxols (1835-1859)*, a *ibid.*, vol. 57-58 (1985) 111-138, i la biografia dels últims monjos a *Ancora*, núm. 2020 (16-IV-1987).

8. Cf. Doc. núm. 6.

9. A la ciutat de Barcelona hi hagué els ordes religiosos següents:

a) Canònics: A Barcelona, com a d'altres ciutats, l'ascetisme monàstic hi era present amb els continents i verges consagrades, sobretot a partir del segle IV, durant l'estada de sant Paulí de Nola. Abans de la invasió àrab, la primera comunitat reglada documentada al segle VI és la dels canonges de la catedral de la Santa Creu, la qual es regia per les normes dels concilis III i IV de Toledo, al segle IX per la regla aquisgranesa i des del principi del segle XI i fins al XIV per l'avinyonesa. Al segle VII, el bisbe Quirze (656-683) fundà un monestir al costat de l'església de Santa Eulàlia del Camp, a l'actual portal de l'Àngel, el qual fou destruït pels àrabs. El bisbe Torroja hi establí el 1115 canonges regulars augustinians vinguts de Santa Maria de Terrassa, que el 1293 passaren al convent hospital dels anomenats popularment *frades del sac* o *de la penitència de Jesucrist*, els quals el 1465 s'uniren als canonges de Santa Anna, secularitzats el 1592. El 1434, els canonges regulars augustinians de l'hàbit de Sant Antoni Abat fundaren l'hospital de Sant Antoni Abat, situat a la ronda del seu nom, el qual perdurà fins que l'orde fou suprimit el 1787. El monestir de Montalegre fou fundat abans de 1362 per les cantoneses augustinianes procedents del monestir de Tiana i suprimit el 1593.

b) Monàstics: L'orde benedictí tingué a la ciutat molta presència, començant pel monestir de Sant Pau del Camp, fundat al segle IX extramurs, destruït el 985 i restaurat

pel comte Guifré III vers el 911 i la comunitat de monjos el 1096. S'hi celebraren molts capítols generals de la Congregació Benedictina Claustral Tarraconense (1215-1835), i a partir del segle XVII fou noviciat comú i col·legi d'estudis obert als seglars; el convent de monges de Sant Pere de les Puel·les, fundat pels comtes Sunyer i Riquilda abans del 945, el qual encara perdura traslladat finalment a Sarrià; i el de Santa Clara i Sant Antoni de Pàdua, que fou primer de clarisses fundat el 1237 per un grup de penitents a l'actual lloc de la Ciutadella –al segle XIV anomenat de Sant Daniel–, que el 1327 fundà el de Santa Maria de Pedralbes i el 1406 acceptà la regla benedictina. Després de la destrucció del seu edifici el 1713, la comunitat es traslladà al Palau Reial Major, on romangué fins al 1936. El priorat de Nostra Senyora del Coll Alt de Font-Rúbia, de Sant Cugat del Vallès, habitat per monjos des de 1098. El monestir de celestins de Santa Àgata o de les Relíquies del Palau Reial Major, fundat per Martí I el 1408, fou cedit als mercedaris el 1422. El priorat cistercenc de Natzarret, fundat per Poblet el 1311, fou habitat (1660-1909) per les monges cistercenques de Valldonzella, fundades a Vallvidrera el 1237 i traslladades a la Creu Coberta el 1263, quan el seu monestir fou destruït el 1652. Alguns monestirs benedictins importants tenien casa procura a la ciutat, com els de Sant Cugat del Vallès, al carrer Ample, el de Montserrat, i els cistercencs de Poblet a tocar del Palau de la Virreina (1670-1835) i el de Santes Creus. El monestir de jerònims de Sant Jeroni de la Vall d'Hebron fou fundat el 1393. Per a recollir exprostitutes es fundà el monestir de les Egipcíacues el 1409 i el de les Repenedides el 1567, les quals el 1710 acceptaren la regla agustiniana i la clausura i fundaren el de Filles penedides de Santa Magdalena, existents fins al 1952. Les clarisses fundaren el monestir de Santa Maria de Jerusalem el 1453, després traslladat a Sant Gervasi. I l'antic beateri de franciscanes de Santa Elisabet, fundat el 1552, fou transformat en monestir de clarisses coletines el 1563 i de terciàries franciscanes regulars el 1663. Les monges dites popularment de l'Ensenyança arribaren a Barcelona el 1650.

c) Militars: Els templers s'establiren al segle XII al que després de la seva supressió fou Palau Reial Menor. Els cavallers del Sant Sepulcre, entre 1151 i 1156 fundaren, a l'església de Santa Anna, la seva canònica més important de Catalunya amb territori *nullius*. El monestir de benedictines de Santa Maria de Jonqueres, fundat a Sabadell el 1214 i transformat el 1234 en casa de comanadores de l'orde de Sant Jaume –únic d'aquest orde a tot Catalunya–, fou traslladat a Barcelona el 1293. Els hospitalers de Sant Joan de Jerusalem tingueren l'hospital de Sant Joan prop del Merdançà, des del 1205 fins al 1851. Les hospitaleres santjoanistes, vingudes d'Alguaire el 1641, s'establiren definitivament al palau del gran priorat santjoanista barceloní el 1699, fins que passaren a Sant Gervasi de Cassoles el 1960 i a Valldoreix el 1977.

d) Mendicants: El mercedaris, primer fundats com a orde militar a Barcelona mateix el 1218, tingueren a més del convent situat al costat de la basílica de la Mercè, el col·legi de Sant Pere Nolasc a la rambla de Santa Mònica. Els framenors conventuals fundaren abans de 1229 l'anomenat «convent gran» de Sant Francesc, situat a l'indret del monument a Colom, el qual al segle XV passà als observants. Aquests darrers tingueren també el de Santa Maria de Jesús, a Gràcia, i el col·legi de Sant Bonaventura a la Rambla, fundats respectivament el 1427 i el 1624. Els predicadors o dominicans fundaren el sumptuós convent de Santa Caterina el 1219, al lloc de l'actual mercat del mateix nom, i el col·legi de Sant Vicenç i Sant Ramon de Penyafort fundat el 1668. Les dominiques de Montsió, establertes des del 1351 prop del portal de

Jonqueres, fundaren al segle XVI el convent dels Àngels del Raval. Els carmelites calçats s'establiren el 1291 al carrer del Carme, darrera l'hospital de la Santa Creu, i el 1595 fundaren el seu col·legi de Sant Àngel màrtir a la rambla del Centre. Els carmelites descalços fundaren el 1586 el convent de Sant Josep de la Rambla i el seu noviciat a Gràcia el 1626. Els agustinians calçats fundaren el 1309 el convent de Sant Agustí Vell al carrer de Tantarantana i el 1728 passaren al de Sant Agustí Nou del carrer de l'Hospital. I el 1587 fundaren el seu col·legi de Sant Guillem al carrer Elisabets. El 1619, els agustinians descalços o recol·lectes fundaren el convent de Santa Mònica a la Rambla. Els caputxins vinguts a Barcelona el 1578 fundaren els convents de Montcalvari (1578-1714) i Sarrià i el de Santa Madrona de Montjuïc (1619-1723), després traslladat, fins al 1835, a l'actual plaça Reial. I les caputxines establiren el de Santa Margarida la Reial el 1599. Els mínims de Sant Francesc de Pàola fundaren el seu convent el 1570, fora del portal Nou, d'on passaren el 1578 a la Rambla i el 1589 al lloc de l'actual palau de la Música Catalana. Les mínimes, per la seva part, fundaren el seu convent de Jesús Maria el 1623. Els trinitaris calçats fundaren el convent de la Santíssima Trinitat el 1529 al carrer Ferran, al lloc que ara ocupa la parròquia de Sant Jaume, i el 1675, el seu col·legi, situat al carrer del Peu de la Creu. Els trinitaris descalços fundaren el convent de Nostra Senyora de la Bona Nova a la Rambla el 1633, on ara hi ha el Liceu. També les monges carmelites calçades fundaren el 1393 el convent de l'Encarnació, i les descalces el de Santa Teresa el 1588 al carrer de la Canuda, on romangueren fins el 1936.

e) Clergues regulars: El 1544, la Companyia de Jesús fundà el convent de Nostra Senyora de Betlem, a la Rambla, col·legi des de 1566, i acceptà dirigir el col·legi de Cordelles el 1662. Els clergues regulars de Sant Camil, vulgarment coneguts com *pares agonitzants*, fundaren a Barcelona el 1662 el seu convent de Sant Felip Neri. Els clergues regulars menors de sant Francesc Caracciolo vingueren a la ciutat el 1636, però fins al 1652 no fundaren el convent de l'Esperit Sant prop de la Ciutadella, el qual hagueren de deixar el 1719 per passar a l'església de Sant Sebastià. Els teatins fundaren el 1631 el convent de l'Expectació de Nostra Senyora i Sant Maties, fins que el 1666 passaren al nou convent de la plaça de Santa Anna. Els servites fundaren el convent de Nostra Senyora del Bonsuccés, a la plaça del seu nom, el 1576. La Congregació de l'Oratori de Sant Felip Neri, dita vulgarment dels *filipons*, fundà la seva casa el 1673, amb ajut de sant Josep Oriol. Els Pares Paül's de la Congregació de la Missió fundaren al carrer Tallers el 1704. Els escolapis, el 1815 el col·legi de Sant Antoni, prop del portal de Sant Antoni i després d'altres. Les filles de la Caritat de Sant Vicenç de Paül fundaren el 1790 i les hospitalàries de la Santa Creu el 1792.

Tots aquests convents arribaren fins a l'exclaustració general de 1835, després de la qual continuaren quasi tots els de monges, sovint amb canvi de residència dins la ciutat, com els de les Puel·les, Santa Clara, Valldonzella, els de jerònimes, santjoanistes, agustines ermitanes, carmelites calçades i descalces, clarisses, mínimes, dominiques, etc. I a la segona meitat del segle XIX s'establiren novament a Barcelona alguns ordes masculins suprimits el 1835, com els franciscans, menors conventuals, teatins, jesuïtes, agustinians, caputxins, dominics, mínims, carmelites calçats i descalços, filipons, trinitaris, mercedaris, camils i una munió de cases de noves congregacions –algunes fundades a Barcelona mateix– dedicades sobretot a l'ensenyament, a la beneficència i a la predicació. I en especial des del principi del segle XX. Entre tots, cal esmentar les congregacions masculines de missioners del

Cor de Maria, operaris diocesans, germans de les escoles cristianes, maristes, redemptoristes, fills i germans de la Sagrada Família, germans i missioners del Sagrat Cor de Jesús, salesians, gabrielistes, hospitalaris de Sant Joan de Déu, fills de la Sagrada Família, combonians, paulins, somascos, cooperadors parroquials i franciscans de la Creu Blanca. I entre les congregacions femenines, n'assenyalem les clarisses de la Divina Providència, saleses, adoratrius, agustines, assumpcionistes i germanes del Bon Pastor. Entre les carmelites, les de la Caritat o Vedrunes, les de Sant Josep, missioneres, tereses de Sant Josep i missioneres teresianes. També cal fer esment de les germanes concepcionistes de l'Ensenyament, de la Consolació, del Cottolengo del Pare Alegre, missioneres de Crist Rei, Croades de l'Església, esclaves de Crist Rei, auxiliadores parroquials, mares dels Desemparats, filles i missioneres el Cor de Maria i paulines. Entre les franciscanes, les franciscanes i caputxines de la Mare del Diví Pastor, les auxiliars de les Missions, de la Immaculada Concepció, de la Nativitat i de Seillon. Entre les dominiques, les de l'Anunciata, de la Presentació, de l'Ensenyament i de l'Anyell. També hi ha col·legis d'escolàpies, filipenses, hospitalàries del Sagrat Cor de Jesús. Entre les missioneres, les dels Sagrats Cors, les de Maria, de la Immaculada Concepció de Castres, del Cor de Maria. Entre les anomenades serventes, les de Maria, de la Caritat, de Sant Josep i de la Passió. Les josefines de la Caritat, esclaves de Maria Immaculada, marianistes, reparadores, mercedàries de la caritat i missioneres, operàries diocesanes, germanetes dels Pobres i dels Ancians Desemparats. Les religioses de l'Infant Jesús, de Sant Josep de Girona, de Jesús-Maria, filles de Jesús, de la Puresa de Maria, moltes cases de diverses congregacions sota la invocació de la Sagrada Família i del Sagrat Cor de Jesús, germanes del Sant Àngel, de la caritat de Santa Anna, companyia del Salvador, companyia de Santa Teresa de Jesús, trinitàries i força instituts seculars i peculiars associacions de vida religiosa comuna.

Bibliografia essencial. Per a tots els ordes antics fundats abans del segle XII: C. BARRAQUER I ROVIRALTA, *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*, 2 vols., Barcelona, 1906-1907; Id., *Los religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX*, 4 vols., Barcelona, 1915-1917; A. PLADEVALL, *Els monestirs catalans*, Vitòria, 1974; E. ZARAGOZA PASCUAL, *Catàleg dels monestirs catalans*, a Col. Scripta et Documenta, vol. 55, Montserrat, 1997; Id., *Història de la Congregació Benedictina Claustral Tarraconense i Cesaraugustana (1215-1835)*, en ibid. vol. 67, Montserrat, 2004; J. Figuerola Rotger i J.M. Martí Bonet, *La Rambla. Els seus convents, la seva història*, Barcelona, 1995. Per a tots els monestirs, ordes i congregacions, antics i moderns, vegeu també els articles genèrics i les biografies de franciscans, caputxins, mercedaris, etc. del *Diccionari d'Història Eclesiàstica de Catalunya*, 3 Vols. Barcelona, 1998-2001; J. BADA i G. SAMPER, *Catalònia religiosa. Atlas històric: dels orígens als nostres dies*, Barcelona, 1991; i la *Guia de l'Església de Barcelona* (2005).

APÈNDIX DOCUMENTAL

1

Quadre estadístic dels religiosos y religioses que hi havia a la ciutat de Barcelona i la seva situació després dels fets del dies 25 i 26 de juliol de 1835, fet per la delegació de la policia de Barcelona i signat per Juan de Sarralde. Barcelona 29 de juliol de 1835.

AHN, Consejos, Lligall 12052, Exp.102, núm. 4 (copia).

Estado que manifiesta el número de religiosos y religiosas que existían en los conventos de esta capital, con espresión de los que han sido víctimas de las ocurrencias de los días 25 y 26 del que rige, de los refugiados bajo la protección de las autoridades, ocultos y estado de las religiosas.

Religiones	Núm. de Religiosos según padrón	Víctimas del incendio o sus consecuencias	Refugiados de los fuertes		Ocultos que se ignora el paradero
			Monjuich,	Ciudadela, Atarazanas	
DOMINICOS	73	1		32	40(1)
FRANCISCANOS	114	1	71	30	12(2)
AGUSTINOS					
CALZADOS	57	3	12	14	28(3)
CARMELITAS					
CALZADOS	75	4	10	48	13(4)
MERCENARIOS	47		28	6	12
TRINITARIOS					
CALZADOS	37		23	5	9
CAPUCHINOS	74		55	19	(5)
CARMELITAS					
DESCALZOS	47	no se sabe	9	29	9(6)
AGUSTINOS					
DESCALZOS	21		10	9	2
TRINITARIOS					
DESCALZOS	23	2	18		3(7)
MÍNIMOS	55	1		28	25(8)
PP. SERVITAS	45			25	20(9)
AGONIZANTES	6			5	1
CLÉRIGOS					
DE LA MISIÓN	46	1	41	4	
S. FRANCISCO					
DE GRACIA	13				13

CLÉRIGOS DE						
S. FELIPE NERI	10					10
PP. DE SAN						
SEBASTIÁN	10					10
SAN CAYETANO	7					7
MONGES BENE-						
DICTINOS DE						
SAN PABLO	9					9
ESCULAPIOS	17					17
	786	13	277	254	2	240

Notas:

- 1ª Los colegios se han reunido a los conventos generales de que dependen.
 2ª Los religiosos que se figuran como víctimas no se puede asegurar de modo terminante, como los ocultos, por depender la exactitud de los datos, del conocimiento perfecto de uno de ellos.
- (1) Yncendiado enteramente.
 (2) Se intentó encenciarlo.
 (3) Yncendiado enteramente.
 (4) Idem.
 (5) Yntentaron incendiarlo.
 (6) Yncendiado enteramente.
 (7) Yncendiado enteramente.
 (8) Se intentó yncenciarlo.
 (9) Ydem.

Religiones	Núm. de Religiosas según padrón	Yd. de las que permanecen en el claustro	Yd. de las que han salido del claustro
MONTESIÓN	24	18	6
MAGDALENAS	12	12	
SAN JUAN	9	9	
BEATAS DEL ROSARIO	16	16	
SAN PEDRO	11	5	6
SANTA CLARA	7	7	
ENSEÑANZA	56	12	44
ARREPENTIDAS	18	7	11
CARMELITAS	27	27	
BEATAS DE S. AGUSTÍN	11	9	2
MADRES MÍNIMAS	23	6	17
CAPUCHINAS	31	12	19
GERÓNIMAS	25	17	8
DE LOS ÁNGELES	34	17	17
VALLDONSELLA	8	5	3
DE SANTA YSABEL	24	19	5
DE JERUSALÉN	27	25	2
CARMELITAS DESCALZAS	15	11	4
	378	234	144

Notas:

- 1ª Según rumores parece se hallan dispuestas muchas de las religiosas a regresar al claustro.
- 2^a La salida de las religiosas de los conventos, ha sido con conocimiento del vicario general.
- 3ª Las Magdalenas pernoctan fuera del convento.

Barcelona, 29 de julio 1835 = Juan de Sarralde. Es copia.

2

Comunicació de la Presidència de la Sala del Crim de la Reial Audiència de Barcelona al secretari d'Estat i del despatx de Gràcia i Justícia, sobre l'incendi del monestir de Sant Cugat del Vallès i del convent de caputxins de Sabadell. Barcelona, 1 d'agost de 1835.

AHN, *Consejos, Lligall 12052, Exp.102* (Original).

Escmo. Señor. Para el superior conocimiento de V. E. y efectos convenientes, incluyo a V. E. copia certificada del parte que ha recibido esta Real Sala del alcalde mayor de Tarrasa sobre el incendio del Real Monasterio de San Cugat del Vallés y del convento de capuchinos de la villa de Sabadell.

Dios guarde a V. E. muchos años. Barcelona, 1° de agosto de 1835.
Escmo. Señor. Clemente García Escudero.

Alcaldía Mayor de Tarrasa y su partido.

Por el bayle de San Cugat del Vallés, se me dio parte en la tarde del veinte y siete de los corrientes que en aquella noche se había pegado fuego en el monasterio de aquella villa y que luego de haber tenido noticia el retén de urbanos había acudido a apagarlo y posteriormente toda la compañía ayudado de los albañiles y carpinteros, resultando haberse quemado parte de tres casas del monasterio sin que se hubiese alterado en lo más mínimo el orden entre aquellos habitantes, ni haber ocurrido desgracia alguna, pues el único monge que había en el monasterio imposibilitado de muchos años antes se le había trasladado en otra casa para ponerlo fuera de peligro, y que por entonces se ignoraban los autores del incendio, aunque es presumible que por la coincidencia que ha tenido por las ocurrencias de esta capital haya sido echado con el mismo objeto para acabar con tales establecimientos, no he podido pasar a practicar las diligencias en averiguación de aquellos, por atender a que no se alterara el

orden en esta cabeza de partido y se tratara tal vez de hacer otro tanto en el convento de franciscanos recoletos que hay en la misma, además que sería comprometer la autoridad no pasando con una fuerza respetable, la misma que sería necesaria para pasar a Sabadell con igual objeto, pues aunque no he recibido todavía el parte, he sabido estrajudicialmente que han incendiado el convento de capuchinos de aquella villa en la noche pasada del que ya se hallaban fuera los religiosos, lo que digo a V. para que se sirva elevarlo al conocimiento de la Real Sala del Crimen. Dios guarde a V. muchos años. Tarrasa treinta de julio de mil ochocientos treinta y cinco.

Manuel Frutos. M. Y. S. Fiscal de la Real Sala del Crimen.

Es copia conforme de que certifico. Manuel Sanolier.

3

Carta i relació de l'expulsió del monjos benedictins del monestir de Sant Feliu de Guíxols enviades per Clemente García Escudero, de la Presidència de la Sala del Crim de la Reial Audiencia de Barcelona, al secretari d'Estat i del despatx de Gràcia i Justícia. Barcelona, 5 d'agost de 1835.

AHN, *Consejos, Lligall 12052, Exp.102* (copia). Publicada per mi mateix amb el títol: «L'acta d'abandonament del monestir guixolenc per part dels monjos benedictins (1835)», a *Ancora*, núm. 2681 (21-IX-2000)

Escmo. Señor: Paso a manos de V. E. por acuerdo de esta Real Sala la adjunta copia del parte que ha dado a la misma el Alcalde Mayor de S. Felio de Guíxols, relatibo a las ocurrencias acaecidas en el monasterio de benedictinos de aquella villa en la noche del 28 del último julio, para el superior conocimiento de V. E. y efectos convenientes.

Dios guarde a V. E. muchos años. Barcelona, 5 de agosto de 1835.

Escmo. Señor.

(Firmat:) Clemente García Escudero

* * *

Alcaldía Mayor de Sn. Feliu de Guíxols.

M. I. S.: En el día de hoy por la autoridad militar, civil y Ayuntamiento-

to se ha dado el acta siguiente: «En el monasterio de la villa de Sn. Feliu de Guíxols, a veinte y nueve de julio de mil ochocientos treinta y cinco y hora de las tres de la madrugada. Reunidos en la celda del Rdo. P. Prior Dr. Fr. Isidoro Gil Dalmau los SS. Dn. Ramon Galí, Comandante Militar del Cantón de la misma villa y de la de Cassá de la Selva, Dn. Estanislao Sánchez y Pui, alcalde mayor de la propia villa, Dn. Jaime Robert, regidor decano y demás regidores y concejales del Magco. Ayuntamiento de ella que abajo firman, el Ve. P. Abad Dn. Fr. José Paradedada del referido monasterio, dicho Rdo. P. Prior y demás Rdos. PP. Monges del mismo, que también firman, dijeron que serían las diez dadas de la noche del día de ayer que por varias calles de dicha villa se han observado distintas personas la mayor parte forasteras, según ha podido distinguirse a pesar de la obscuridad de la noche que proferían la voz de viva Isabel 2da. y mueran los frayles, constituyéndose en tumulto y auxiliados de muchas gentes apostadas en las inmediaciones y sobre todo en la altura que domina el monasterio, parte de ellas armadas con armas diferentes, en cuya vista dicho comandante militar Dn. Ramón Galí voló con la partida de tropa y tres cavallos que pudo reunir a salvar a toda costa el monasterio, mientras mandó tocar generala para reunir las compañías de milicia urbana, como efectivamente formaron y rodearon de su orden el monasterio mandados por el comandante de las armas Dn. Rafael Patxot, quien fue herido de un balazo en la mano izquierda al tiempo de defender al monje que había abandonado el monasterio, el mismo que fue víctima a unos cien pasos de las paredes de la huerta al lado de la montaña sin que resultare otra desgracia a pesar de los tiros que se dirigieron al mismo monasterio hasta cosa de las diez de la noche, en cuya hora pareció restablecido el orden, que volvió a turbarse (aunque sin resultado) a cosa de la una de la noche profiriéndose por los amotinados las voces referidas, y además la de muera el alcalde, muera el comandante. En este estado se resolvió unánimemente mandar preparar un barco para salvar las vidas de los monges, mediante salir para Barcelona con pasaporte del Sor. Alcalde Mayor y oficio a la autoridad de aquella capital, con copia de esta acta, para enterarle de lo ocurrido, mientras que el Gobierno de S. M. enterado de estos acontecimientos disponga lo conveniente, dándose igualmente conocimiento con copia de esta acta a los M.I.SS. Gobernadores militar y político y civil de la ciudad de Gerona. Y lo firmaron, de que doy fe: Ramón Galí; Estanislao Sánchez y Pui; Jaime Robert, vicedecano; Juan Obras, Regidor; Manuel Font, regidor; Benito Maury, regidor; Benito Ruffí, síndico procurador; Fr. José Paradedada abad; Fr. Isidoro Gil Dalmau, prior; Fr. Ildefonso Ametller; Fr. Mauro Gras; Fr. Bartolomé Rosich; Fr. Plácido Boix; Fr. Bonifacio Bertrana; Fr. Fulgencio Fugarolas; Fr. Gerónimo Moré; Fr. Narciso Quirch; Fr. Benito Bruguera; Fr. Anselmo Marí; Fr.

Manuel Alivés; Fr. Raymundo Fontseca; Fr. Luis Blanch; Fr. Benito Ferrer y Pagés; Fr. Pedro Pérez; Fr. Antonio Porcalla; Fr. José Vendrell; José Masmitjá, secretario. De lo que soy parte a V.S. y que asimismo estoy formando diligencias, sirviéndose V.S. elevarlo a conocimiento de S.E. la Real Sala del Crimen, e igualmente de que los monges queden embarcados. Dios guarde a V.S. muchos años. Sn. Feliu de Guíxols, veinte y nueve de julio de mil ochocientos treinta y cinco. Estanislao Sánchez y Pui: M.I.S. Fiscal de S.E. la Real Sala del Crimen de este Principado.

Es copia conforme de que certifico. (Firmat:) Manuel Sánchez».

4

Comunicació del Ministeri de l'Interior al secretari del Ministeri de Gràcia i Justícia de l'escrit del governador civil de Barcelona, del 30 de juliol de 1835, que inclou el document número 1. Madrid, 6 d'agost de 1835.

AHN, *Consejos, Lligall 12052, Exp.102* (Original) .

Ministerio de lo Interior. 3ª Sección.

Exmo. Señor: El gobernador civil de Barcelona con fecha 30 del mes último me dice lo siguiente:

«Después de mi circunstanciado parte extraordinario fecha de ayer en que de lleno entré a detallar el estado de convulsión en que se hallaban infinitos puntos de la provincia, no han llegado a este Gobierno más noticia de movimientos violentos que la quema del convento de capuchinos de Sabadell, después de evacuado, según tengo ya espuesto a V. E., y el desaloje del de agustinos de Castellà, distante media legua de la villa de Martorell. En cuanto a éste van a darse órdenes para que la autoridad competente se incorpore de él, haciendo alejar a un imprudente lego que le ocupa con evidente riesgo de que su temeridad le cueste quizás la vida y cause la destrucción del edificio y sus pertenencias. Mañana se recibe en ésta el correo de la provincia, por medio del cual llegarán tal vez por menores oficiales de varios rumores que circulan acerca de iguales acontecimientos en otros puntos. Si así sucede por desgracia, daré inmediato conocimiento a V. E. en el correo próximo. El adjunto estado general formado por la delegación de la policía evidencia el número total de religiosos de ambos sexos que existían y cuál es su actual destino, siendo oportuno llamar la atención de V. E. con este motivo acerca de la clausura

de las monjas, para que al dictar medidas generales en el asunto se tengan presentes las que convengan, a fin de preservarlas de cualquiera ataque que en lo sucesivo pueda dirigirse contra su pacífica morada. La tranquilidad pública en esta capital sigue sin accidente notable. Los perturbadores no han hecho ninguna clase de amagos durante el día, y las autoridades cumplen todos sus deberes, repitiendo en el círculo de las atribuciones propias, medidas de precaución, de seguridad y de común interés para templar la rigidez pasada».

De real orden lo traslado a V. E., con inclusión de copia del estado que se espresa para los efectos correspondientes en este ministerio. Dios guarde a V. E. muchos años. Madrid, 6 de agosto de 1835.

Juan Álvarez Guerra.

Sr. Secretario del Despacho de Gracia y Justicia.

5

Comunicació del Ministeri de l'Interior al secretari del Ministeri de Gràcia i Justícia de l'escrit del governador civil de Barcelona de l'1 d'agost de 1835. Madrid, 8 d'agost de 1835.

AHN, *Consejos, Lligall 12052, Exp.102* (Original).

Ministerio de lo Interior. 3ª Sección.

Exmo. Señor: Con fecha 1º del actual me dice entre otras cosas el gobernador civil de Barcelona lo que sigue:

«El movimiento de espulsión de monges y religiosos continúa en la provincia con más o menos muestras de violencia, prevenidas en gran parte por la saludable previsión de las autoridades locales, y por la prudente resignación de muchas comunidades que piden la esclausura o la abandonan espontáneamente. Hasta hoy los acontecimientos ni han variado la forma ni de objeto, y desde mi parte anterior se ha aumentado el número de los hechos con la pacífica evacuación de los cuatro conventos de la ciudad de Vich, según aviso recibido en la Delegación de Policía; el de trinitarios del pueblo de Piera; el monasterio de benedictinos de Bages; tres de la ciudad de Manresa, que con arreglo a comunicación del Gobernado fecha de ayer deben hallarse ya socorridos; el de Calaf abandonado; dos del vecindario de Gracia estramuros de esta ciudad; dos de la villa de

Villanueva y la Geltrú; el monasterio de Montealegre, que ha sido incendiado, según se me asegura, después de evacuado; finalmente el de San Feliu de Guíxols, provincia de Gerona, cuyos religiosos huyendo llegaron en la mañana de ayer al puerto de esta ciudad; y otras noticias que circulan vagamente, pero cuya certeza es muy posible atendida la actitud general del negocio, designan otros varios puntos del Principado. Por lo que hace a esta capital la calma continúa y la tranquilidad subsiste. Sin embargo la necesidad de prevenir nuevas alarmas y neutralizar las asechanzas de los inquietos agitadores, que buscan en cualquier pretexto ocasión de desahogar su maledicencia, ha decidido el comandante general de las armas a disponer con fecha de ayer la evacuación de todos los conventos de monjas, y con efecto ha tenido lugar la medida de un modo pacífico, quedando cerrados aquellos en este momento».

Lo traslado a V. E. de real orden para que se sirva acordar con S. M. las disposiciones convenientes sobre tan importantes acontecimientos. Dios guarde a V. E. muchos años. Madrid, 8 de agosto de 1835.

Juan Álvarez Guerra.

Sr. Secretario del Despacho de Gracia y Justicia.

6

Comunicació del Ministeri de l'Interior al secretari del Ministeri de Gràcia i Justícia de l'escrit del governador civil de Barcelona del 29 d'agost de 1835. Madrid, 7 de setembre de 1835.

AHN, *Consejos, Lligall 12052, Exp.102* (Original).

Ministerio de lo Interior. la Sección.

Exmo. Señor: El gobernador civil de Barcelona con fecha 29 de agosto último me dice lo que sigue:

«En conformidad a la real orden espedita por el ministerio de hacienda que se sirvió V. E. trasladarme con fecha de 19 del corriente me he puesto de acuerdo con el yntendente del Principado para proporcionar la subsistencia decente a los regulares exclaustros de esta provincia, señalando cinco reales diarios a cada uno, cuya asignación me ha parecido necesaria para su decorosa manutención.

Acaso se habrá de aumentar la cuota de algunos por estar muy achacosos y ancianos y necesitar quien los asista individualmente, no siendo

político reunirlos en punto alguno a no exponerlos al riesgo de un insulto y aún de la pérdida de sus vidas. Acerca de las religiosas, cuyos conventos, como digo a V. E. mandó cerrar por precaución el comandante general de las armas, no sé qué resolver sin instrucciones de V. E. al paso que urge tomar una medida a fin de que no sean dilapidados los efectos de las monjas así como lo han sido la mayor parte de todos los de los frailes. Creo sería muy conveniente que tomara posesión de todo el comisionado de amortización a fin de recoger alguna cosa para sostener a las religiosas y emplear los edificios para lo que el Gobierno tuviese por conveniente».

Lo traslado a V. E. de real orden para el uso que corresponda en el ministerio de su cargo. Dios guarde a V.E. muchos años. Madrid, 7 de setiembre de 1835.

Ángel Vallejo.

Sr. Secretario del Despacho de Gracia y Justicia.